

Jaunimo verslumas – vertybės, požiūris, politika

Santrauka

Ižanga

Keliose ES valstybėse narėse jaunimo nedarbas išlieka labai didelis, todėl vis geriau matomi ekonominiai ir socialiniai ilgalaikio nedalyvavimo darbo rinkoje padariniai. Atsižvelgiant į verslininkų galimybes kurti darbo vietas ir užtikrinti tvarų augimą, jaunimo verslumo skatinimas ir verslumui palankesnės Europos kūrimas tapo vienu iš ES politikos darbotvarkės prioritetų. Savarankiškas darbas ir verslumas nėra panacėja norint įveikti jaunimo nedarbo krizę, nes tik nedaug jaunų žmonių turi reikiamų įgūdžių bei idėjų ir būtinus asmenybės bruožus. Tačiau pastangos užtikrinti, kad Europa taptų palankesnė verslui, ir pagalba jaunimui kūrybines idėjas paversti sėkmingais verslo planais, tuo tikslu pašalinant kliūtis verslumui, – visa tai gali atnešti daug naudos, įskaitant tiesioginį ir netiesioginį darbo vietų kūrimą ir žmogiškojo kapitalo bei naujų įgūdžių plėtotę.

Šioje ataskaitoje pateikiama jaunimo verslumo apžvalga, atsižvelgiant į Europos politikos darbotvarkę ir atskirų valstybių narių padėtį. Joje apžvelgiami veiksniai, kurie daro įtaką sprendimui pradėti dirbti savarankiškai, ir nagrinėjamas individualus ir socialinis jaunimo požiūris į verslumą, lyginant Europą su kitomis palyginamomis pasaulio dalimis. Siekiant nustatyti, kokie konkretūs bruožai būdingi versliai asmenybei, ataskaitoje nagrinėjama, kokios darbo vertybės ir asmenybės bruožai būdingi jauniems Europos verslininkams, palyginti su jaunais samdomais darbuotojais. Be to, ataskaitoje analizuojamos atskiros politikos priemonės, kuriomis siekiama skatinti jaunimo verslumą Airijoje, Ispanijoje, Nyderlanduose, Suomijoje ir Vengrijoje, ir kurios grindžiamos trimis pagrindiniais ramsčiais: jaunimo verslumo nuostatų ir kultūros skatinimo; potencialių jaunų verslininkų informavimo, konsultavimo, konsultuojamojo ugdymo bei kuravimo; ir numanomų praktinių ir logistinių kliūčių šalinimo.

Politinės aplinkybės

Šiandien Europoje jaunimui labai sunku rasti vietą darbo pasaulyje. Todėl aktyvesnis jaunimo dalyvavimas darbo rinkoje tapo vienu iš politikos prioritetų. Atitinkamos veiklos pavyzdžiai yra 2011 m. Jaunimo galimybių iniciatyva ir Jaunimo užimtumo priemonių rinkinys; šios priemonės lėmė tai, kad visose Europos Sąjungos valstybėse narėse pradėta įgyvendinti Jaunimo garantijų iniciatyva, kurią 2013 m. balandžio mėn. priėmė Europos Vadovų Taryba. Po to, siekdama paspartinti Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimą ir investicijas į jaunimą, Komisija pristatė 2013 m. Jaunimo užimtumo iniciatyvą ir Komunikatą „Susitelkime dėl Europos jaunimo. Raginimas spręsti jaunimo nedarbo problemą“.

Šiame kontekste jaunimo verslumas tapo labai svarbiu ES diskusijų prioritetu, kadangi tai gali padėti kurti darbo vietas ir plėtoti žmogiškąjį kapitalą. Pavyzdžiui, 2013 m. Europos Komisija paskelbė Komunikatą „Veiksmų planas „Verslumas 2020 m.“ Šiame dokumente pasiūlyti ryžtingi veiksmai, kurie padėtų atskleisti Europos verslumo potencialą ir pašalinti egzistuojančias kliūtis verslumui.

Pagrindinės išvados

Nepaisant to, kad rengiant politiką jaunimo verslumui skiriamas didelis dėmesys, tik labai nedidelė jaunimo dalis 2013 m. pasirinko savarankišką darbą (6,5 proc. jaunimo nuo 15 iki 29 metų amžiaus (2,7 mln. žmonių)). Tarp valstybių narių esama didelių skirtumų – savarankiškai dirbančio jaunimo dalis svyruoja nuo 15 proc. ar daugiau Italijoje ir Graikijoje iki 3 proc. ar mažiau Vokietijoje ir Danijoje. Ši įvairovė gali atspindėti esamus nacionalinius skirtumus, susijusius su naujo verslo kūrimo kliūtimis ar galimybėmis, taip pat su skirtingomis darbo rinkos sąlygomis. Savarankiško jaunimo darbo daugiausiai imasi vyrai: 2013 m. 28 ES valstybėse narėse tik 33 proc.

savarankiškai dirbančio jaunimo buvo moterys. Papildomą susirūpinimą kelia neproporcingai didelė savarankiškai dirbančio jaunimo dalis sektoriuose, kuriuose priėmimo į darbą barjeras yra žemas, pavyzdžiui, statybos sektoriuje, kuriame egzistuoja didelė fiktyvaus savarankiško darbo problema.

Sprendimas užsiimti savarankišku darbu yra sudėtingas ir nulemtas įvairių mikro ir makroveiksnių. Be to, socialinės ir asmeninės nuostatos lemia požiūrį į verslininkystę, kaip vieną iš karjeros variantų, ir tai, kiek tokia karjera yra įmanoma. Nepaisant to, kad apskritai jaunų savarankiškai dirbančių žmonių dalis yra maža, Europos jaunimas gana aktyviai domisi galimybe užsiimti verslu: 48 proc. šios grupės atstovų mano, kad ši užimtumo forma yra pageidautina, o 41 proc. – kad ji galima. Nors tai gerokai daugiau nei savarankiškai dirbančio jaunimo, vis dėlto šis rodiklis daug mažesnis nei kitose pasaulio šalyse, tokiose kaip Brazilija, Indija, Jungtinės Valstijos ir Kinija.

Šioje ataskaitoje palyginamos jaunų savarankiškai dirbančių žmonių ir jaunų samdomų darbuotojų darbo bei žmogiškosios vertybės ir atskleidžiama, kad versliai asmenybei būdinga pirmenybę teikti tam tikroms konkrečioms vertybėms, o tai turi įtakos socialiniam elgesiui. Tarp šių grupių esama didelių skirtumų. Jauni žmonės mano, kad savarankiškas darbas glaudžiai susijęs su savarankišku veiklos valdymu bei skatinimu ir nesusijęs su tradicija, prisitaikymu ir saugumu. Šie rezultatai leidžia teigti, kad jauniems savarankiškai dirbantiems žmonėms svarbu būti laisviems ir kūrybingiems, gyvenime išmėginti įvairius dalykus ir rizikuoti; ši grupė yra mažiau linkusi vadovautis tradicija ir pirmenybę teikti saugiai ir stabiliai aplinkai. Atvirumas pokyčiams yra savarankiškai dirbančiam jaunimui būdingas elgesio požymis, o prisitaikymas aiškiai siejamas su samdomais darbuotojais.

Ataskaitoje nagrinėjama 15 politikos priemonių ir iniciatyvų, kuriomis skatinamas jaunimo verslumas penkiose pasirinktose ES valstybėse narėse. Nustatytos aštuonios politikos priemonės, susijusios su 1 politikos ramsčiu – *Į verslumą nukreipto jaunų žmonių mąstymo, požiūrio ir kultūros skatinimas*. Kai kuriose politikos priemonėse pripažįstamas svarbus mokytojų vaidmuo šiuose procesuose („instruktorių rengimas“), o iniciatyvose, kurios paprastai siūlomos švietimo sistemoje, tikslai ir priemonės pritaikomi pagal studentų lygį ir amžių.

Nustatytos septynios politikos priemonės, susijusios su 2 politikos ramsčiu – *Informavimas, konsultavimas, ugdomasis vadovavimas ir kuravimas*. Šioje srityje pasitelkiant skirtingas paramos priemones jauniems verslininkams padedama šalinti su darbu ar verslu susijusias žinių ir patirties spragas.

Taip pat nustatytos septynios politikos priemonės, susijusios su 3 politikos ramsčiu – *Numanomų praktinių kliūčių šalinimas ir palankesnių galimybių gauti kreditą užtikrinimas*. Šiomis priemonėmis siekiama spręsti dažnai jauniems verslininkams kylančias problemas – užtikrinti pradinį kapitalą ir šalinti sunkumus, susijusius su išorės finansavimu; be to, jas įgyvendinant padedama rasti patalpas ir pasirūpinti fizine infrastruktūra verslui plėtoti.

Politikos orientyrai

- Siekiant užtikrinti kuo geresnius viešųjų investicijų rezultatus, jaunimo verslumą skatinanti politika ir iniciatyvos turėtų būti nukreiptos į tuos, kurie turi tinkamų įgūdžių bei idėjų ir tinkamas vertybes.
- Už jaunimo verslumo skatinimą pirmiausiai atsakingos valdžios institucijos, tačiau taip pat labai svariai prisidėti gali privačios ir (arba) pilietinės visuomenės organizacijos, ypač tais atvejais, kai trūksta viešojo sektoriaus iniciatyvos.
- Valstybės narės gali mokytis vienos iš kitų patirties, ypač šalyse, kuriose jaunimo verslumo kultūros skatinimas – dar tik pradiniam etape.
- Paramą jaunimo verslumui reikia suprasti kaip ilgalaikę strategiją – tikėtina, kad įgyvendinama politika materialių rezultatų (naujų įmonių steigimas) ir nematerialių rezultatų (bendro jaunimo požiūrio į savarankišką darbą pokyčiai) atneš vidutiniu ir ilgalaikiu laikotarpiu.
- Paramos jaunesiems verslininkams programos ypač veiksmingos, kai jomis teikiama subalansuota visapusiška parama, nes sunkumai, su kuriais susiduriama, dažnai yra susiję tarpusavyje, ir juos šalinti būtina kompleksiskai. Kad ši parama būtų veiksminga, ji turi būti paskirstyta per palyginti ilgą laikotarpį, nes pirmieji keleri bet kokios įmonės veiklos metai paprastai yra svarbiausi.
- Iniciatyvų sėkmei labai svarbus mokytojų ir kuratorių ar konsultantų profesionalumas. Jauni verslininkai ypač vertina labiau patyrusių verslininkų patirtį ir praktinius įgūdžius.

Papildoma informacija

Visa ataskaita „Youth entrepreneurship: Values, attitudes, policies“ (*Jaunimo verslumas – vertybės, požiūris, politika*) skelbiama adresu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2015/labour-market/youth-entrepreneurship-in-europe-values-attitudes-policies>.

Norėdami gauti daugiau informacijos, susisiekite su mokslinių tyrimų pareigūnu Massimiliano Mascherini e. paštu mam@eurofound.europa.eu.